

מבשר טוב

קידוש פרשת בהעלותך תשס"ז לפ"ק
עליה לתורה לזכר כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
פעיה"ק ירושלים תובב"א

מאמר הריתי את העם הזה

ויאמר משה אל ה' למה וגוי לשום את משא כל העם הזה עלי. האנכי הריתי את כל העם הזה, אם אנכי ילדתיהו, כי תאמר אלי שאהו בחיקך כאשר ישא האמן את היונק וגוי. מאין לי בשר לתת לכל העם הזה וגוי. לא אוכל אנכי לבדי לשאת את כל העם הזה כי כבד ממני (יא, יא-יד).

ויש לתמוה, למה שינה משה טעמו כאן, שבכל עת תמיד היה מתפלל ומבקש רחמים בשביל ישראל, ולא מצינו עוד כענין הזה שהתנער עצמו הרועה הנאמן מחובתו, ונראה כמתריס חלילה שאינו יכול יותר לדאוג לצרכי העם. – ומה זו טענה "האנכי הריתי את העם הזה אם אנכי ילדתיהו", הרי מחובתו של מנהיג לדאוג לכל איש מישראל, גם אם אינו בנו. ואדרבה יסוד "אהבת ישראל", הוא לעזור לכל איש מישראל כמי שהוא בנו ממש. – וכן היה דרכו של משה רעיא מהימנא בכל עת תמיד, שלעולם לא פטר עצמו מחובתו. ומה ראה כאן לפטור את עצמו בטענת האנכי הריתי וגוי, והדבר צריך עיון.

ועד כדי כך מצינו שהיה משה מוסר נפשו, אף בחטאים יותר גדולים, כגון בחטא העגל שאם אין הקב"ה מוחל להם "מחני נא מספרך אשר כתבת" (שמות לב, לב). והיינו שיחיה בטל במציאות מן עולם הזה ועולם הבא, כאילו לא היה משה רבינו ע"ה בעולם מעולם, וכאן הפך דרכו והתלונן על משא בני ישראל וצ"ע בזה.

ואשר נראה בזה שבאמת משה רבינו מצינו כבר דאג עבורם למזונם, שהרי המן היה יורד ארבעים שנה בזכות משה כדאיתא בתענית (ט). שהיה "פרנס טוב לישראל". ובהורדת המן היה מכין להם משה צרכם ומזונם, הן צורך מזון הגוף והן צורך מזון הנפש והנשמה. שהרי היה המן מזין גם את הנשמה ברוחניות כידוע שנקרא (תהלים עח, כה) "לחם אבירים", לחם שמלאכי השרת ניזונים בו. כדאיתא בסדר יומא (עה:): "תנו רבנן, לחם אבירים אכל איש, לחם שמלאכי השרת אוכלין אותו, דברי רבי עקיבא. וכשנאמרו דברים לפני רבי

ישמעאל אמר להם: צאו ואמרו לו לעקיבא, עקיבא טעית, זכי מלאכי השרת אוכלין לחם, והלא כבר נאמר (דברים ט ט) 'לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי', אלא מה אני מקיים 'אבירים', לחם שנבלע במאתים וארבעים ושמזנה אברים', ע"כ.

ולפיכך לא היה משה מצידו דואג להם לבשר מעצמו מתחילה, כי היה סבור שדי במזון המן שמספק כל צורך הגוף וצורך הנפש.

ובאמת בקשת הבשר בערב רב התחילה, ואחר כך נמשכו אחריהם גם בני ישראל, כדכתיב (יא, ד) "והאספסוף אשר בקרבו התאוה תאוה, וישבו ויבכו גם בני ישראל, ויאמרו מי יאכלנו בשר" וכמבואר ברש"י.

ובכאן יש להפליא בעצם תאוות הבשר, הלא היה להם את המן, שהיו מרגישים בו כל טעמים שבעולם, כדאיתא (יזמא עה.): "והיה טעמו כטעם לשד השמן (שם ח), אמר רבי אבהו: מה שד זה תינוק טועם בה כמה טעמים, אף המן כל זמן שישראל אוכלין אותו מוצאין בו כמה טעמים". – ואם כן הרי היו יכולים לטעום במן את טעם הבשר, ומה נצרכה להם בקשת הבשר.

ברם מצינו בשי"ס (בבא קמא עב ריש ע"א) באחד החכמים שאמר שלא היה יכול לדקדק טעמא דשמעתא באותו היום, משום "דלא אכלי בשרא דתורא". – ומבואר, שיש בו בבשר צורך רוחני המועיל אף לנשמה ולהשגת התורה, ואינו תאוה גשמית בלבד.

ובזה ניחא שלא נחה דעתם בהרגשת טעם הבשר שבמן, שלא לטעם בלבד נצטרכו, אלא לסגולת הבשר ומזונו לנפש, כדמוכח בגמרא הנ"ל דבשרא דתורא מועיל לסגולת השגת התורה.

ונמצא שאין זה הבשר כתאוה בעלמא, אלא צורך הוא לישראל, ונכנס בסדר צרכיהם הרגילים בחיים.

ובזה נבוא אל היישוב בטענת משה רבינו רעיא מהימנא: "האנכי הריתי את העם הזה אם אנכי ילדתיהו". ויבואר על פי מעשה שהיה אצל הרבי ר' מענדלי מוזארקא זעללה"ה, שנכנסו אצלו אב עם בנו, והשיח הבן טענתו, שאין האב רוצה להשיאו אשה משום שאין לו את האמצעים, ואין ממונו מספיק בידו.

ואמר הרה"ק מווארקא שייש לו להזכיה מפסוק מפורש בתורה, שמחויב האב להמציא צרכי בנו, גם כשאין לו ממון. והיינו מהאי פסוקא דידן, שכל טענת משה: "מאין לי בשר לתת לכל העם הזה", מושתת על פסוק שלפניו: "האנכי הריתי את כל העם הזה אם אנכי ילדתיהו". ומשמע ברור, הא אם אנכי הריתי ואנכי ילדתיהו, אינו יכול לבוא בטענה מאין לי בשר לתת, אלא צריך להטריח עצמו ולחזר בכל כוחו, עד שיישיג האמצעים הדרושים להמציא צרכי בנו.

נמצא זו חובה טבעית של ההורים המולידים האדם, להעלות לו כל צרכיו משלם. שמכיון שהם הביאו אותם אל זה העולם, אי אפשר להביא ילדים לעולם ולהפקירם ולא לדאוג לכל צרכיהם תמיד.

והנה אמרו חכמינו ז"ל (גדה דף לא.): "תנו רבנן, שלשה שותפין יש באדם, הקדוש ברוך הוא ואביו ואמו. אביו מזריע הלובן, שממנו עצמות וגידים וצפרנים ומוח שבראשו ולובן שבעין. אמו מזרעת אודם, שממנו עור ובשר ושערות ושחור שבעין. והקדוש ברוך הוא נותן בו רוח ונשמה וקלסתר פנים וראיית העין ושמיעת האוזן ודבור פה והלוד רגלים ובינה והשכל", ע"כ.

ומכיון שהיא שותפות דבי תלתא, שאף הקדוש ברוך הוא טרח בו להביאו לזה העולם, ונתן בו רוח ונשמה וקלסתר פנים וכו' כפי מידת חלקו. הרי שעל כרחך נכנס אף הוא בחובת השותפין לדאוג לכל צרכיו של זה האדם שהביאו עלי אדמות. וכשם שחידש הרה"ק מווארקא החובה על ההורים להמציא כל צרכי הבן, כן חלה החובה אף על השי"ת בתור שותף שלישי בהבאת הילד לעולם, להמציא ולהעלות לו כל צרכי הגוף וצרכי הנפש לטובה.

וזו מקור ויסוד טענת משה רבינו ע"ה, שבדוקא לא אבה כאן להתפלל בעדם, ולעזור עליהם הרחמים והזכות כדרכו תמיד. כי בהיות שהזכח שזה הבשר צורך הוא לישראל ונכנס בסדר צרכיהם, אם כן מחובת ההורים לדאוג לזה הצורך. – וזה שאמר "האנכי הריתי את העם הזה אם אנכי ילדתיהו", רוצה לרמוז בזה, הלא אתה השי"ת הריתי וילדת את העם הזה, והבאת אותו לעולם כאשר ישא האומן את היונק. – ואם כן הרי זו מחובתך לדאוג למלאות כל צרכיהם לטובה. ובודאי במקום אחר כשחטאו ישראל וכיצא, ונצרכו לעזור רחמים לטובת הגזרה, היה עומד בפרץ בשביל כל ישראל הגם שלא הורה אותם וילדם. אבל כאן שנכנס הבשר בסדר צרכיהם, טען לפני השי"ת שזו חובה טבעית להמציא להם כל צרכיהם, ובדין הוא שיקבלו ישראל, ואין נצרך לתפילה ובקשת רחמים מיוחדת.

והנה בשבת שלפני הנישואין נהגו ישראל להעלות החתן לתורה, ולהכתירו בזו השבת. ובפשיטות טעמא דמילתא, מחמת שכל השפע בא מכח השבת קודש שהיא "מקור הברכה", ואין שום שפע יורד לעולם בלא שתעבור עליו כח השבת ותשפיענו.

ולכן מקדימים לפני החתונה להעלות החתן ב"שבת אויפרוף", כדי שתשפיע עליו השבת קודש כל שפע הטוב הנצרך עבורו ברוחניות ובגשמיות ובכל צרכיו לטובה.

ובנתיב דרכנו שהעלינו מפסוקי פרשא דידן, הרי זו חובה גמורה על השותפין בהבאת האדם עלי אדמות להמציא את צרכיו, ואף השי"ת נכנס בכלל חובה זו מחמת שזתפתו. ואם כן הרי כל זה השפע היורד לחתן בברכת שבת קודש, בדין הוא שיטול השפעותיו וכל צרכיו, שזו חובה מעיקר הדין. כמו שנתבאר שההורים המזולידים והשי"ת אינם יכולים לפטור עצמם מחובה זו. ובפרט אמורים הדברים כאשר הם בנים טובים, ששמחים בהם השותפים לקיים חובתם בשלמות ולהמציא עבורם כל צרכם בעולם, וכל דבר שיש בו סייעתא לאדם להרחיב דעתו ברוחניות לעבוד השי"ת בנקל הרי הוא בגדר חובת המצאת הצרכים.

כענין שאמרו (ברכות דף נז:): "שלשה מרחיבין דעתו של אדם, אלו הן: דירה נאה, ואשה נאה, וכלים נאים". שבודאי אין המכוון להרחבת הדעת בגשמיות, אלא ברוחניות שכל אלו מועילים ומסייעים לאדם בעבודת השי"ת בעלילות הדעת ומנוחת הנפש.

כן יתן השי"ת להמציא לו כל צרכיו משלם בדין, ולהשפיע שפע הטובה ברוחניות וגשמיות וכל משאלת לב לטובה, עדי נזכה לבנין בית קדשנו ותפארתנו בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

לקבלת הגליון מידי שבוע למייל שילחו מייל לכתובת m0732951213@gmail.com